

Специфіка тлумачення історії у творах українських мислителів XVI-XVII ст.

Особливості нинішньої соціокультурної ситуації зумовлюють необхідність пошуку адекватних запитам сьогодення світоглядно-методологічних та філософсько-освітніх стратегій. Це не лише актуалізує потребу урахування тенденцій того розуміння історії, яке існувало у вітчизняній філософській традиції упродовж багатьох віків, але й спонукає до його творчого переосмислення, що дозволить рухатися на рівні потреб, які виникають перед сучасною філософською наукою.

Важливим аспектом з'ясування специфіки тлумачення історії в українській філософській думці XVI-XVII ст. є той факт, що з появою братських шкіл, Острозького та Київського колегіумів, слов'яно-латинських шкіл в Новгород-Сіверську і Чернігові започатковується регулярне академічне осмислення суспільних подій. Слід зауважити, що в Україні викладання історії „як предмета” вперше почалося в Чернігівському колегіумі. При чому історія, як оповідь про моральні вчинки, входила до курсу риторики, але, вважалося, мала свої особливості.

Вперше про особливості створення історії або „казання” в Україні писав в другій половині XVII ст. І.Галаятовський. Він відзначав, що „казання”, тобто проповідь про якусь подію, має включати в себе знання проповідником природи, її складових, таких як географія, рослинний і тваринний світ, поведінку різних тварин, а також відомості із „кройнік, „гісторій” тощо, які стосуються теми оповіді. В цьому смислі ми бачимо певні відступи від лінійно-хронологічної інтерпретації історії, притаманної західноєвропейській філософській думці середніх віків, що ґрунтувалась на уявленнях „священної історії” Аврелія Августина.

Т.Прокопович наприкінці XVII ст. в своїй „Риториці” також розглядає історію як оповідь про людську життєдіяльність у світі. Дане розуміння історії потенційно включає в себе ідею внутрішньої диференціації та плуралізму. Адже якщо історія – це оповідь про ті чи інші справи або події, то одна й та сама подія може бути представлена сукупністю найрізноманітніших оповідей (історій).

Отже, специфіка тлумачення історії вітчизняними мислителями XVI-XVII ст. полягає в осягненні історичних фактів, як множини переплетених різнорідних подій. Дана тенденція поглиблюється у зв'язку із набуттям у XVII, й далі у XVIII ст. українською класичною філософсько-історичною думкою виразних антропоцентричних рис. Відтак, перспективним видається подальше вивчення досвіду осмислення історії з позицій антропоцентризму, набутого українськими мислителями в XVI-XVII ст.